

Viisas mies hullussa maailmassa

■ PERTTI KOSKIMIES

Eero Paloheimo: *Sanoin. Kootut kirjoitukset 1963–2010*. Amanita 2010.

Eero Paloheimo (s. 1936) on ahkera kirjoittaja. Yhdeksän tietokirjan lisäksi tähän kymmenenteen teokseen sisältyy 302 artikkelia ja puheenvuoroa kolmen pääotsakkeen alla (567 s.). Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta kaikki artikkelit on julkaistu aiemmin lehdissä tai puhuttuina esitelminä, ja ne on ryhmitelty alateemoittain pienen johdannon saattelemina. Kirjoitusvirheitä on korjattu, mutta

muuten tekstit on julkaistu alkuperäisinä. Paloheimo myöntää suuren kiusauksen muokata vanhempia, mahtipontisina ja heikkotyylisinä pitämiään kirjoituksia, mutta on jättänyt nekin silleen.

Joku merkityksetön asiavirhe massaan mahtuu. Jorma Ollilan kapeita hartioita ei äkännyt Jouko Turkka vaan Pekka Matilainen. Geeneistämme ei 98,5 prosenttia ole samoja kuin gorillalla vaan simpanssilla. Korkeasaaren paviaanilauman lopettamiseen oli hyvät perusteet. Ja muuta näin mitätöntä.

Viattomuuden aika sisältää kirjoituksia tekniikasta, rakennetun ympäristön suunnittelusta, omasta ideologisesta etsinnästä, päättymisestä perustamaan vihreää liikkettä ja sittemmin puoluetta. *Puoluepoliittikkona* kuvaa kahta kansanedustajakautta (1987–95) ja *Täyttä elämää* sen jälkeistä aikaa, jolta on kertynyt aihepiireiltään monimuotoisin kirjoituskoelma. Kansanedustajuuden jälkeen Paloheimo on työskennellyt muun muassa puurakentamisen professorina Teknillisessä korkeakoulussa, kehittänyt alan arvostetuna pioneerinä kiinalaista ekokaupunkiprojektia ja perehtynyt laajalti matkustelemalla Afrikan oloihin ja tulevaisuuden näkyymiin. Noista matkoista syntyi teos *Tämä on Afrikka* (WSOY 2007).

Väestönkasvu, väestönkasvu, väestönkasvu...

Olkoon vuosikymmen tai julkaisupaikka mikä tahansa, yksi teema halkaisee koko kirjan ja kirjoittajan maailmankatsomuksen: maailma on tuhoutumassa väestöräjähdyksen ja luonnonvarojen liikakulutuksen tähden. Siitä Paloheimo kantaa huolta kaikissa tomissaan. Kirjai-

lijän sanotaankin kirjoittavan koko ikänsä yhtä ja samaa teosta. Paloheimo antaa perusteita tälle väitteelle myös aiemmilla, Suomen ja maailman tilaa sekä tulevaisuutta kuvaavilla teoksillaan. Tekstistä toiseen, vuosikymmenestä seuraavaan, hän jaksaa saarnata etenkin väestönkasvun ja luonnon tuhoutumisen kohtalokkaita seurauksia niin Suomalle kuin maailmallekin. Silloin tällöin samat asiat toistuvat kirjoituksesta toiseen lähes sanatarkasti.

Silmiinpistävää Paloheimon kirjoitustyyli on suorakausuus ja saarnamainen tyyli. Väitteitä perustellaan korkeintaan vain pintapuolisesti, eikä pitempiä päättelyketjuja, punnitsevaa argumentaatiota saati eksaktimpaa tutkimusta ja muuta taustatietoa esitetä kuin harvoin. Esipuheessa Paloheimo sanoo jättäneensä pois alkuperäisissä julkaisuissa olleet kuvat, diagrammit ja matemaattiset kaavat sekä lisänneensä niitä selittävän osuuden tähän versioon. Siitä huolimatta numerotietoa, yksityiskohtia ja muita perusteluja on sivumäärään nähden hyvin niukasti. Samoja inttämisiä monistavia tekstejä tehtailee toki nopeammin kuin kunnolla taustoitettuja ja pohtivia analyyseja.

Takakannen mukaan ”Vakaviko ja humoristi Paloheimo on tyyli-aituri. Hänen tekstinsä ovat hyvää kirjallisuutta ja raikasta ajattelua, joka kantaa pitkälle”. Paloheimo varmasti muistetaan karussa tulevaisuudessa huutavana äänenä korvessa, mutta ei kirjallisen tyyliensä vaan sanomansa sisällön, maailmanlaajuisten uhkakuvien varhaisen ja kokonaisvaltaisen tajuamisen sekä väsymättömän saarnaamisen vuoksi. *Sanoin* on julistava pamfletti.

Ainoa suomalainen, joka on jankuttanut Paloheimoakin kauemmin väestö- ja kulutusrajähdyksestä koituvasta ekokatastrofista, on Pentti Linkola. Linkola kuvaa luontoa ja luonnontuhoa, taloususkoa ja ihmislunnonnetta kuitenkin huimasti luovemmalla ja omintakeisemmalla tyyllillä kuin Paloheimo. Kirjallisessa lahjakkuudessa heidän välillään on ankara ero. Toista luokkaa tyyllitaitureina ovat olleet monet muutkin luonnon ja luonnonsuojelun esitaistelijat, kuten Yrjö Kokko, Reino Kalliola, Urpo Häyrinen, Teuvo Suominen ja Martti Montonen.

Tähän sopii mainita vähän tunnetusta teoksesta, joka ruotii luonnon ja ihmisielen rappedutumisesta vähäeleisemmin kuin Paloheimo tai Linkola, mutta rauhallisessa lakonisuuudessaan sitäkin puhuttelevammin. Kirja on Göran Ekströmin *Utopia pelastaa maailman* (Biofilos 2009). Pienessä, mutta sisältöltään rikkaassa kirjassaan Ekström kiteyttää monia Paloheimolta puuttuvia olennaisia oivalluksia:

Emme tarvitse lisää tutkimustietoa elonkehän tilasta emmekä toimintamme seurauksista. Tiedämme jo tarpeeksi hyvin, mitä pitäisi tehdä ja miksi. Tutkimukset ja lisätutkimusten lisätutkimukset toimivat vain teko-syynä sille, ettei meidän tarvitsisi ihan vielä muuttaa elintapojamme.

Tuolihissejä ja nuolijunia

Paloheimon päättely maailman tilasta ja tarvittavien pelastustoimien rajuudesta ei olennaisesti poikkea Linkolan näkemyksistä. Mutta siinä missä Linkolan utopiassa ihmiskunta nojaa lihasvoimaan ja hylkää muun paitsi välttämättömimmän tekniikan, Paloheimo kehittää ympäristöä nykyistä vähemmän kuormittavaa uutta teknologiaa, insinööri kun on. Pa-

loheimo visioi liikenteen järjestä- mistä kaupunkioissa maata pit- kin kulkevilla tuolihisseinä ja ta- varankuljetusta hoitavilla putkis- tojärjestelmillä, mutta ei pohdi niiden realistisuutta sen enempää taloudelliselta, yhteiskunnalliselta kuin toiminnalliseltakaan kan- nalta. Hän ei myöskään ylipäätään kyseenalaista liikkumisen tarvetta.

Paloheimon toistamat ympäri- pyöreät vaatimukset vähän saastu- tavasta, kierrätettävästä sekä ener- giapihista liikenne- ja tuotantojär- jestelmästä on toki luettu sadoista muistakin teoksista. Kuka kertoisi, mitä nuo vaatimukset oikeasti tar- koittavat, kuinka paljon niiden rakentaminen nielisi aikaa, luonnon- varoja ja energiaa tai kuinka valta- vasta osasta nykypäivän itsestään- selvyyksistä suomalaistenkin olisi luovuttava?

Aivopesty kansa ja älymystön nössöt

Kansanedustajan ja kunnallispo- liittikon toimistaan huolimatta Pa- loheimo ei Linkolan tavoin näy- tä vanhoilla päivillään uskovan siihen, että ihmiskunnan ongel- mia voitaisiin ratkoa demokratian keinoin. Hän luovuttaisi vastuun ja päättäjänsä pienelle joukol- le viisaampia ja lahjomattomimpia ihmisiä, joiden päätöksiin muiden olisi suoranaisten maailmanlopun välttämiseksi tyydyttävä. Aiem- min, vuonna 1981, hän ehdotti sen- tään neuvoa-antavaa kansanään- estystä kysymysten kysymyksestä:

pitääkö Suomessa ryhtyä hillitsemään taloudelliseen kasvuun perustuvaa politiikkaa. [...] Missä lajissa kansain- välistä kilpailua käydään, kuka sen on julistanut, onko siihen osallistuttava? Käydäänkö sitä siitä, missä maassa asuvat onnellisimmat ihmiset?

Sen jälkeen (1998), tulevaisuu- teen sijoitetussa katsannossaan vuonna 2042, hän vakuuttuu si- tä itsestäänselvyydestä, että ihmis- ten valtavaa enemmistöä on väke- vällä propagandalla ja agitaatiol- la näennäisdemokraattisesti ”ajet- tu seuraamaan ideologioita, joilla ei ollut loogisia tai eettisiä perus- teita.” Edellä mainitsemani ajatteli- ja Göran Ekström nostaa esiin sa- man syyn vinksahaneelle kehitys- kululle:

”Enemmistöä voi kuitenkin syyttää si- tä, että se on sen verran laiska ja pelo- kas, että antaa mukisematta sellaisen vähemmistön ohjailuun ja päättää, joka ei hengettämyydessään osaa arvostaa muuta kuin tehokkuutta, määrää, val- taa ja rahaa.”

Paloheimo oivaltaa, että myös orjamielisellä älymystöllä on mer- kittävä vastuu siitä, että massat on huiputettu luulemaan nykytilaa demokratiaksi ja sananvapaudek- si. Hän huokaa, että ”todellinen älymystömme on vähälukuinen. Älymystöksi väljemmin tituleera- tun joukon ensimmäisiä ominai- suuksia ei ole rehellisyys. Älymys- tön yksituumaisuus ja yksimieli- nen taipumus valehteluun näkyi parhaiten lähimenneisyyden kuu- luisalla 60-luvulla”.

Minunkin havaintojeni mu- kaan tiedemiehet, filosofit, kirjaili- jat ja muu älymystönä itseään pi- tävä joukkio kyllä manaa kahden kesken maailman menoa, talous- kiimaa ja ekokatastrofia, mutta julkisesti he hädin tuskin piipittä- vät merkityksettömistä pikkunip- peleistä *Helsingin Sanomien* huu- toäänestyksissä. ”Tiedän, että mi- kään muu ei aiheuta niin vihais- ta, halveksivaa, ivailevaa, torjuvaa ja samalla epä-älyllistä vastareak- tiota kuin maailmanlopun ennus- telu. Noilta pilkkaajilta haluaisin

tiedustella, johtuuko heidän asen- teensa suuremmasta viisaudesta vai huonosta omastatunnosta”, ky- syy Paloheimo. Nimeltä mainiten hän kysyy, missä luimuilevat tun- netut älyköt, ja pelottaako heitä ot- taa kantaa, kun esimerkiksi *Maail- man tila* -teossarja toinen toistaan murskaavammalla todistusvoimal- la osoittaa,

”että maapallo tuhoutuu, ei tulevien vuosisatojen, vaan lähimpien vuosi- kymmenten aikana. Tosiasiassa tuota tuhoa ei enää tarvitse odottaa, me elämme siinä jo. Mutta sitten. Edellä esitetyt asiat, vaihtoehtojen vertai- lu, kumoaminen tai kannattaminen, kannanotto perusasioihin ei näytä kiinnostavan.”

Vihreä megahuijaus

Kirja päättyy 3.10.2010 päivättyyn erokirjeeseen Vihreistä. Syynä oli se, että puolue valitsi maahan- muuton pääteemakseen vuoden 2011 eduskuntavaaleissa. Suosies- saan ylimitoitettua maahanmuut- toa Vihreät tuhoavat Paloheimon mukaan maapalloa kolmella ta- valla. Lähtöaluetta ei yritetäkään elvyttää asuinkelpoisemmaksi ja elintapaa kestävämmäksi, vaan vä- kijoukot siirtyvät kuormittamaan toistaiseksi paremmin säilyneitä maailmankolkkia. Toiseksi maa- hanmuutto ei edistä monikulttuu- risuutta vaan monokulttuurisuut- ta, koska seurauksena on kaikkialla samaa, globaalia tasamössöä. Läh- tevä väki on pystyvintä joukkoa, jo- ta tarvittaisiin panemaan kotiseu- tansa oloja parempaan kuntoon, sen sijaan he päätyvät vastaanot- tajamaassa katujen kivoiksi väri- läiskiksi ja niiden töiden tekijöik- si, jotka eivät kohdemaan kansalai- sille kelpaa.

Ylimitoitetun maahanmuuton kritisointi kuuluu Paloheimon pää- teemoihin. Hän vastustaa ”pysyvää

maahanmuuttoa riippumatta siitä, muutetaanko Somaliasta Suomeen vai Suomesta Somaliaan” (2009).

Astrid Thors ja hänen hengenheimolaisensa ovat se joukko, joka asiallisen keskustelun tuhoaa, ei Timo Soini ja perussuomalaiset.

Ekologisesti ja kulttuurisesti tuhoisan ilmiön vastustaminen ei tarkoita Paloheimolle ihmisten vastustamista.

Vastustan henkilöautoliikennettä, mutta en vihaa silti jokaista autoilijaa.

Paloheimon voimistuva kritiikki vihreää liikettä kohtaan on kirjan valtavirtaa. Paloheimo korosti Linkolaa toistaen vihreiden ohjelman ydinkohdaksi alusta alkaen luonnonsuojelua.

Tärkein ja pisimmälle ulottuva tavoite maapalolla on elämän säilyminen. Sitten tulee elämän moninaisuuden, vasta sitten ihmislajin säilyminen.

Paloheimo ja hänen hengenheimolaisensa tarkensivat vuonna 1986 tulevien sukupolvien elinolojen turvaamisen tärkeämmäksi kuin nykyisin elävien, mikä kuulostaa vallankumoukselliselta nykypolitiikkaa ja -taloutta seuraavalle.

Vaikka erokirje rajoittuikin erimielisyyksiin maahanmuutosta, on Paloheimoa hiertänyt koko ajan vihreiden paneutuminen toisarvoiseen.

Myös kansalaisyhteiskunta saattaa tuntua yhtä tärkeältä asialta kuin ekokatastrofin torjunta, sehän on paljon lähempänä. Minusta ei kuitenkaan pitäisi huijata ihmisiä selittämällä, että nuo asiat olisivat yhtä tärkeitä.

Päivähoito-, kansalaispalkkaym. sosiaalipoliittisia kysymyksiä viilaaville ”nyplääjille haluaisin huomauttaa, että heidän ongelmiensa ratkaisemiseksi vihreä liike on tarpeeton. He pohtivat niitä asi-

oita, joihin poliittiset puolueet ovat viimeisten vuosikymmenien aikana keskittäneet kaikki voimavaroja”, totesi Paloheimo vuonna 1987.

Vuonna 2005 Paloheimo lataa otsikolla *Beige-liiton valinnat* täyslaidallisen vihreiden politiikkaa vastaan.

Vihreät ovat hallitusneuvotteluissa helppo nakki, koska Soininvaara suosii kaikkien ministerikiima silmissä ja se tiedetään muissa puolueissa... Nykyiselle Vihreälle Liitolle elollinen luonto ja ympäristö sen laajennuksena on reunadetalji, hymähdetty ’yksi asia’... Tärkeimpiä ovat sukupuolisten vähemmistöjen probleemien, maahanmuuttajien tuki, sosiaalivun laajentaminen kansalaisille, saivartelu huumeuskymyksissä, äänestysmenetelyt ja loputon muiden nippeliasioiden kirjo, joista kehdataan paasata vakavalla naamalla. Maailmanloppu hoitunee siinä oheessa.

Vuonna 2006 hän täryyttää:

Mutta vihreiden kieroilu on muuta poliittista kieroilua vastenmielisempää. Vihreät ovat esiintyneet muita parempina ihmisinä ja muita puolueita idealistisempina. Ellei linja tässä suhteessa pidä, se on kaksinkertaista huijausta, vielä saastaisempaa kuin tuo saastaiseksi tiedetty politiikka yleensä.

Keskeiseksi syntipukiksi periaatteiden myymisestä paljastuu Osmo Soininvaara, jonka kritiikki jo Linkolan vuoden 1985 ohjelmahdotuksesta oli Paloheimon mielestä ”koko vihreän liikkeen sairaskertomus”. Paloheimo suuttui erityisesti äänestäjille ehdottomana myydyin ydinvoimakannan vesittämisestä vallankiipeydessä, vaikka hän henkilökohtaisesti olisi saattanut ydinvoiman sulattaakin.

Betonia tielle!

Paloheimon paasaaminen pitää maailman tilasta välittävän lukijan otteessaan puolentuhatta sivua, ei niinkään kirjallisten ansioiden kuin suorasukaisuutensa ja kes-

keisten aihepiiriensä ansiosta. Silti lukijamäärä jäänee vähäiseksi, sillä eihän kirjan sisältö ole ”kivaa”, se ei ”vihdytä” eikä siitä ”hyödy mitään”. Siksi toivon, että Paloheimo kokoaisi kirjoituksistaan olennaiseen ytimeen keskittyvän lyhennelmän, liittäisi siihen kunnan perustelut, ottaisi mukaan faktoja muiltakin ja kävisi argumentaatiota – mutta haukkuisi edelleen syyllisiä tinkimättömän rakkikoiran lailla. Tasapaksuja tietokirjoja ympäristön tilasta on aivan liikaa, tieto ei planeettaa pelasta, mutta Paloheimolla on kykyä nostaa tiedon rinnalle myös tunnetta, joka pyörittää oikeasti maailmaa.

Ja teot, tekojen perään huutaa Paloheimo, ja tekoja peräyvät niin Paloheimon, Linkolan kuin muidenkin maailmanparantajien kriitikot vaikka itse työskentelisivät vain tuhon eteen. Esimerkiksi eko-kaupunkien kehittäminen ja maahanmuuttoteoreetikkoja monin veroin syvällisempi Afrikka-osaaaminen ovat Paloheimon tekoja. Linkola on puolestaan pannut suoremman osan tuloistaan metsien ostamiseen kuin kukaan kansalainen, saati suojeeluorganisaatiot.

Paloheimon teoista jäi ylimmäksi mieleeni herkullisesti kerrottu kansalaistottelemattomuus Tuusulan kirkon vaiheilta, sekin vasta kaikkien laillisten keinojen väsymättömän yrittämisen jälkeen. Hän lopetti nuorison rallin Tuusulanjärvellä tilaamalla metrisen kasan betonia jälle vievän tien tukkeeksi. Yksi auto särkyi.

Kirjoittaja on filosofian lisensiaatti, biologi ja tietokirjailija.